

Тези виступу під час дискусії на тему «Роль медіаграмотності у протидії дезінформації, ворожим наративам та операціям впливу» (Харків, 28.11.2019 р.)

Д. В. Дубов, д. політ. н., с. н. с.,
завідувач відділу інформаційної безпеки та
розвитку інформаційного суспільства
Національного інституту стратегічних досліджень

Операції впливу є одним з важливих комплексних інструментів, який агресор продовжує застосовувати проти України з метою досягнення своїх зовнішньополітичних цілей. Цілі таких операцій можна згрупувати в 4 основні категорії:

1. Атака на довіру в суспільстві. Передусім довіру до політичного керівництва, до його безпекової, зовнішньополітичної та економічної політики. За задумом супротивника це створить можливість для політичної дестабілізації України. Однак так само тиску піддається і довіра між самими громадянами – саме її наявність є однією з запорок інформаційної стійкості суспільства перед дезінформаційними кампаніями.

2. Викривлення образу держави на міжнародній арені. Створення образу України як ненадійного партнера, «держави яка не вдалась», країни, в

якій держава не може контролювати кримінальні елементи.

3. Тиск на політичне керівництво з метою прийняття (або не прийняття) ним певних політичних, військових або економічних рішень. В умовах політичних трансформацій та спробах пошуку нових політичних рішень щодо Сходу України такі дії особливо посилюються.

4. Спроби впровадження ворожих наративів у суспільну свідомість. Агресор все ще намагається утвердити в українському суспільстві деструктивні наративи, як стратегічного (зокрема, щодо майбутнього України, її історії, загальної спроможності опиратись агресору), так і тактичного (наприклад, нав'язування версій про вину України за падіння рейсу МН-17, деструктивних трактовок подій 2013-2014 років тощо), що мають на меті сформувати вигідні для Росії рамки сприйняття поточних подій.

Такі операції характеризуються комплексністю, впорядкованістю та масштабністю. Водночас основні методи залишаються, здебільшого, незмінними з часів Холодної війни, а в окремих випадках – і значно більшого періоду. Але сьогодні ми можемо казати і про певні трансформації цих методів під впливом технологічних змін. Наприклад, класичне «приховане мовлення» яке раніше здійснювалось за допомогою «піратського радіо» тепер замінюється мовленням за допомогою міжнародних соціальних платформ. Поширення дезінформації за допомогою преси третіх країн поступово замінюється використанням різноманітних спеціалізованих майданчиків через які поширюються «витоки» (платформи на кшталт Wikileaks, канали в месенджері Telegram). Новим викликом стає можливість застосування «deep fakes» - створених за допомогою нейромереж надзвичайно правдоподібних аудіо та відео, яке може імітувати виступи реальних осіб (технологій швидкого виявлення такого типу фейків все ще не існує).

Все це ускладнюється зміною медіа ландшафту як у світі, так і в Україні

– роль класичних медіа поступово зменшується, а соціальних мереж та нових медіа форматів лише зростає. Це обумовлено зміною швидкістю створення та споживання контенту, особливостями пріоритетів рекламних компаній, можливостями персоналізованого таргетизування повідомлень.

Знання про сутність операцій впливу, про особливості розвитку медіа простору є однією з основ для вибудовування стратегічної інформаційної стійкості держави та недопущення реалізації в її інформаційному просторі масштабних дезінформаційних кампаній.